

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Ortaçağ Ticaret Tarihi	TAR5013		3 + 0	7,5	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - YL - Lisansüstü (Yüz yüze)				
Amaç	Bu dersin amacı, Ortaçağ İslam devletlerinde ticaretin tarihsel gelişimini ve ekonomik, sosyal etkilerini öğrencilere kazandırmaktır. Öğrencilerin, İslam dünyasındaki ticaret yolları, kurumları ve ürün çeşitliliğini analiz edebilmesi hedeflenir. Ayrıca, ticaretin Ortaçağ İslam toplumları üzerindeki kültürel ve politik etkilerini değerlendirme becerisi geliştirilir. ChatGPT'ye sor				
Ders İçeriği	Bu ders, İslam devletlerinde Ortaçağ döneminde ticaretin tarihsel gelişimini inceler. İslam'ın ilk dönemlerinden başlayarak ticaretin ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları ele alınır. Mekke ve Medine ticaretinin İslam'ın yayılmasındaki rolü değerlendirilir. Emevîler ve Abbâsîler döneminde ticaretin örgütlenmesi ve yönetimi üzerinde durulur. Kervan yollarının işleyişi, güvenliği ve ticaret ağlarındaki önemi incelenir. İpek Yolu ve Baharat Yolu gibi uluslararası ticaret yollarının İslam dünyasındaki etkileri tartışılır. İslam dünyasında deniz ticaretinin gelişimi ve Kızıldeniz, Hint Okyanusu ile Akdeniz ticareti analiz edilir. Ticaretle kullanılan para birimleri, ekonomik sistem ve finansal kurumlar incelenir. Hanlar, kervansaraylar ve vakıflar gibi ticareti kolaylaştıran kurumlar anlatılır. Ticaret ahlakı ve İslam hukukundaki ticari düzenlemeler dersin önemli konularındandır. Tüccar sınıfının toplumsal konumu ve ticaretin sosyal yapıya etkileri değerlendirilir. Ticaretin ürün çeşitliliği ve lüks eşya, tekstil, baharat, kıymetli maden gibi mallar üzerinde durulur. İslam şehirlerinin ticaretteki merkezi rolü ve şehirlerin ekonomik yapısı analiz edilir. Basra, Kahire, Kordoba gibi önemli ticaret merkezlerinin gelişimi incelenir. İslam dünyasının ticari ilişkileri Avrupa, Afrika ve Asya ile karşılaştırmalı olarak ele alınır. Ticaret yolları üzerindeki kültürel ve teknolojik transferler tartışılır. Ticaretin İslam devletlerinin ekonomik politikalarındaki yeri ve etkisi değerlendirilir. Ticaretin Ortaçağ İslam toplumundaki refah ve kalkınmaya katkısı incelenir. Denizcilik teknolojilerindeki gelişmeler ve ticaret gemilerinin özellikleri anlatılır. İslam denizcilerinin Hint Okyanusu ve Afrika kıyılarındaki ticari faaliyetleri ele alınır. Ticaret sırasında kullanılan sözleşmeler, kredi sistemleri ve piyasa düzenlemeleri anlatılır. Ortaçağda İslam dünyasında ticaret ile bağlantılı meslek ve zanaatların gelişimi incelenir. Ticaretin toplumdaki etnik ve kültürel çeşitliliğe etkisi değerlendirilir. İslam coğrafyasındaki ticari rekabet ve işbirliği örnekleri sunulur. Ticaretin çevresel ve coğrafi faktörlerle ilişkisi tartışılır. Dönemin seyahatnameleri ve ticaretle ilgili kaynaklar üzerinden analizler yapılır. Ticaret yollarının güvenliği ve askeri önlemler dersin önemli konularındandır. İslam devletlerinde ticaretin siyasi ve diplomatik ilişkiler üzerindeki etkisi değerlendirilir. Ders boyunca ticaret tarihiyle ilgili kronik, fıkıh, coğrafya ve ekonomi kaynakları incelenir. Dersin sonunda öğrenciler, Ortaçağ İslam dünyasında ticaretin ekonomik, sosyal ve kültürel önemini kapsamlı şekilde kavrar.				
Ders Veren	Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR				
Ders Kaynakları	KAYNAKLAR, Al-Bakrî – Kitab al-Masalik wa al-Mamalik, Al-Baladhuri – Futuh al-Buldan, Al-Biruni – Al-Athar al-Baqiya, Al-Dimashqi – Nukhat al-Dahr fi 'Aja'ib al-Barr wa al-Bahr, Al-Hamdani – Sifat Jazirat al-Arab, Al-Harawi – Kitab al-Suluk, Al-Idrisi – Nuzhat al-Mushtaq fi Ikhtiraq al-Afaq, Al-Jahiz – Kitab al-Hayawan, Al-Juzjani – Tabaqat-i Nasiri, Al-Kashgari – Divanü Lügati't-Türk, Al-Khazini – Kitab Mizan al-Hikma, Al-Kindi – Çeşitli eserleri, Al-Maqrizi – Al-Mawaiz wa al-'Itibar fi Dhikr al-Khitat wa al-Athar, Al-Mas'udi – Tabaqat al-Umam, Al-Masudi – Muruj adh-Dhahab ve Ma'adin al-Jawhar, Al-Muqaddasi – Ahsan al-Ta'asim fi Ma'rifat al-Aqalim, Al-Muwaffaq al-Khwarazmi – Kitab al-Tijara, Al-Qalqashandi – Subh al-A'sha, Al-Qazvini – Aja'ib al-Makhlukat, Al-Razi – Kitab al-Asrar, Al-Tabari – Tarikh al-Tabari, Al-Tusi – Tarikh al-Muluk, Ibn Abi Shaybah – Hadis ve ticaret ilişkisi eserleri, Ibn Abi Zar – Rawd al-Qirtas, Ibn al-Dawadari – Kanz al-Durar wa Jami' al-Gharar, Ibn al-Furat – Tarikh al-Duwal wa al-Muluk, Ibn al-Muqaffa – Kalila wa Dimna, Ibn al-Qayyim – Al-Turuq al-Hukmiyya (ticaret ve ekonomi üzerine fikirler), Ibn al-Zubayr – Kitab al-Tijara (ticaretle ilgili eserler), Ibn Hazm – Al-Muhalla, Ibn Jubayr – Rihla, Ibn Taymiyyah – Majmu' al-Fatawa (ticaret hukuku ile ilgili), Ibn Tufayl – Hayy ibn Yaqzan (toplum ve ekonomi temaları), Ibn al-Faqih – Mukhtasar Kitab al-Buldan, Ibn al-Nadim – Al-Fihrist, Ibn Battuta – Rihla, Ibn Cüreyc – Kitab al-Masalik ve'l-Mamalik, Ibn Fadlan – Risale, Ibn Haldun – Mukaddime, Ibn Haldun – Kitabul İber, Ibn Kesir – El-Bidaye ve'n-Nihaye, Ibn Ruste – Kitab al-'Alaq al-Nafisa, Ibn Sa'id el-Andalusî – Kitab al-Jughrafiya, Taberi – Tarih er-Rusul ve'l-Muluk, Yaqut al-Hamawi – Mu'jam al-Buldan, „ ÇALIŞMA ESERLER, „ Ayhan Aydın – Ortaçağ Ekonomik Tarihi, Ayhan Buz – Osmanlı Devleti'nde Ticaret Politikaları, Caroline Goodson – Cities, Women and the Mediterranean, Cengiz Orhonlu – Osmanlı'da Ticaret ve Ekonomi, Christopher Dyer – Making a Living in the Middle Ages, David Abulafia – The Great Sea: A Human History of the Mediterranean, David Jacoby – Trade, Traders and the Ancient City, Dominique Barthélemy – The Serfs of the Middle Ages, Ekmeleddin İhsanoğlu – İslam Medeniyetinde Ticaret, Fatma Ayşe Öktem – Osmanlı Ticareti ve Limanları, Feridun Emecen – Ticaret Tarihi Üzerine Araştırmalar, Fernand Braudel – The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II, Halil Berktaş – Osmanlı Toplumunda Ticaret ve Ekonomi, Halil İnalcık – Anadolu'da Ticaret ve Şehirleşme, Halil İnalcık – Osmanlı İmparatorluğu Ekonomisi ve Toplum, Hasan Ali Yücel – Türkiye'de Ortaçağ Ekonomisi, İbrahim Kafesoğlu – Türklerde Devlet ve Ekonomi, İbrahim Tuncer – Ortaçağda Denizcilik ve Ticaret, İlber Ortaylı – Osmanlı ve Avrupa'da Şehircilik, İsmail Yerguz – Ortaçağda Kervan Yolları, Jean Gimpel – The Medieval Machine: The Industrial Revolution of the Middle Ages, Jean-Claude Hocquet – Trade and Economy in the Middle Ages, Joan M. Ferrante – To the Glory of Her Sex Women's Roles in the Composition of Medieval Texts, John H. Munro – The Medieval Origins of the Commercial Revolution, Mark Blackburn – Medieval European Coinage, Mehmet Bayraktar – Ortaçağda İslam Dünyasında Ticaret, Metin Kunt – Osmanlı'da Sosyal ve Ekonomik Tarih, Michael McCormick – The Origins of the European Economy, Morris Bishop – A History of the Medieval World, Mustafa İsen – İslam Dünyasında Ticaret, Necdet Sevinç – Türkiye'nin Tarihi Ticaret Yolları, Ömer Lütfi Barkan – Osmanlı Ticaret Tarihi, Peter Brown – The Rise of Western Christendom, Peter Spufford – Power and Profit: The Merchant in Medieval Europe, Philip Daileader – Medieval Trade in the Mediterranean World, R. I. Moore – The Formation of a Persecuting Society, R. I. Moore – The Formation of a Persecuting Society, Robert Bartlett – The Making of Europe: Conquest, Colonization and Cultural Change, Robert S. Lopez – The Commercial Revolution of the Middle Ages, Selçuk Mülayim – Ortaçağ'da Ekonomik Tarih, Suat Sezgin – İslam Medeniyetinde Ticaret, Susan Reynolds – Kingdoms and Communities in Western Europe, Şekvet Pamuk – Osmanlı Ekonomisi: Birinci Dünya Savaşı'na Kadar, Şükrü Hanoğlu – Osmanlı'da Ekonomi ve Toplum, Yavuz Selim Karakışla – Ortaçağ'da Ticaret ve Toplum				

Hafta	Konu
1	Dersin Tanıtımı ve Ortaçağ İslam Dünyasında Ticaretin Genel Çerçevesi
2	İslam'ın İlk Yüzyıllarında Ticaretin Gelişimi: Mekke ve Medine Dönemi
3	Emevîler Döneminde Ticaret Ağı ve İdari Yapılar
4	Abbâsîler Döneminde Ticaretin Canlanması ve Bağdat'ın Ticari Önemi
5	Kervan Yolları: İpek Yolu ve Baharat Yolu'nun İslam Dünyasındaki Rolü
6	Deniz Ticareti: Kızıldeniz, Hint Okyanusu ve Akdeniz'de İslam Ticaret Gemileri
7	İslam Ticaretinde Para, Piyasa ve Finansal Kurumlar (Dârü'l-Fünûn, Hanlar, Vakıflar)
8	Ara Sınav
9	Ticaretin Sosyal ve Kültürel Boyutları: Tüccar Sınıfı ve Ticaret Ahlakı
10	İslam Devletlerinde Ticaret Hukuku ve Fıkhî Düzenlemeler
11	Ticaret Ürünleri: Baharatlar, Tekstil, Kıymetli Madenler ve Lüks Eşyalar
12	Ticaretin Yayılmasına Katkı Sağlayan Şehirler: Basra, Kahire, Kordoba, Halife'nin Şehirleri
13	İslam Dünyasında Ticaretin Avrupa ve Afrika ile Etkileşimi
14	Ticaretin Ortaçağ İslam Toplumuna Ekonomik ve Politik Etkileri
15	Dönemin Değerlendirilmesi ve Ortaçağ İslam Ticaret Tarihinin Modern Anlamda Önemi
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	14	7
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	14	2
Önceden planlanmış özel beceriler	Özel Destek / Yapısal Örnekler	11	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Rol Yapma / Drama	14	2
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		190	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		7,45	

Program Çıktıları	
1	Lisansüstü eğitim sırasında öğrenci, tarihin yalnızca olayların ne zaman ve nasıl olduğunu inceleyen bir bilim dalı olmadığını, olaylar arasındaki ilişkilerin ve bu ilişkiler sonucu ortaya çıkan olguların tahlilini hedeflediğini öğrenmiştir. Bu sayede olayları değerlendirirken çeşitli tahlil ve tespitler yaparak, tarihi hadiselere daha derinlemesine vakıf olunabileceğini bilir.
2	Sosyal bilimlerin sağladığı modern araştırma yöntemlerini uygulayarak çeşitli alanlarda özgün araştırmalar yapabilir. Bu araştırmalarında ana kaynaklara ulaşır, bunların sağladığı bilgileri değerlendirebilir.
3	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
4	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
5	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
6	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
7	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
8	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
9	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur.
10	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
11	Ülkenin kültürel, medeni ve milli varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
12	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
13	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)

Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Öğrenciler, Ortaçağ İslam devletlerinde ticaretin tarihsel gelişimini ve temel özelliklerini açıklayabilir.	3	5	4	5	4	5	4	5	5	4	3	3	4	3
İslam ticaret yolları, kervanlar ve deniz ticaretinin işleyişini analiz edebilir.	4	3	3	4	5	3	4	5	4	3	5	4	3	3
Ticaretin ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini farklı İslam bölgeleri bağlamında değerlendirebilir.	4	3	4	3	3	4	3	3	4	5	4	3	5	3
Ticari kurumlar, finansal mekanizmalar ve İslam hukukundaki ticaret düzenlemelerini tanıyabilir.	4	3	3	4	3	3	4	3	4	3	3	4	3	3
Ortaçağ İslam dünyasının uluslararası ticaretle ilişkilerini ve bu ilişkilerin bölgesel politikaya etkilerini yorumlayabilir.	4	5	4	3	3	4	3	3	4	3	4	4	5	4
Ortalama Değer	3,8	3,8	3,6	3,8	3,6	3,8	3,6	3,8	4,2	3,6	3,8	3,6	4	3,2

<https://ebs.bilecik.edu.tr/pdf/dersbilgigetir/439721>